

ISSN 2310-0893

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НПУ імені М.П. Драгоманова

Серія 19

**КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА
ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**

Випуск 26

КИЇВ - 2014

УДК57
ББК 28.0
Н34

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. — К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. — № 26. — 480 с.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів вузів та співробітників наукових установ України щодо вивчення результатів новітніх теоретичних та експериментальних досліджень в галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології. Дослідження у зазначених галузях педагогічної та психологічної науки охоплюють проблеми вивчення, виховання, освіти, соціалізації, абілітації та реабілітації осіб з порушеннями психічного та (або) фізичного розвитку різних вікових категорій – від раннього дитинства до періодів після шкільного професійного навчання та самостійної трудової діяльності у дорослому віці.

**Фахове видання затверджене Президією ВАК України 2006 р.,
Бюлетень № 1 (корекційна педагогіка та спеціальна психологія)
(постанова президії ВАК України від 19 січня 2006 р. за № 2-05/1)
Державний комітет телебачення та радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8825 від 01.06.2004 р.**

Редакційна рада:

Андрущенко В.П.	доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П. Драгоманова (<i>голова редакційної ради</i>)
Авдієвський А.Т.	почесний доктор, професор, академік НАПН України
Бех В.П.	доктор філософських наук, професор, академік УАПН України
Бондар В.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Волинка Г.І.	доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (<i>заступник голови редакційної ради</i>)
Свтух В.Б.	доктор історичних наук, професор, академік НАПН України
Жалдак М.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Мацько Л.І.	доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України
Падалка О.С.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Сидоренко В.К.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
Шкіль М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України
Щут М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Відповідальний редактор:

Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
-------------	---

Відповідальний секретар:

Шеремет М.К.	доктор педагогічних наук, професор
--------------	------------------------------------

Редакційна колегія:

Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Бондар В.І.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Шеремет М.К.	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Барко В.І.	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Конопляста С.Ю.	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мовкебаєва З.А.	доктор педагогічних наук, професор (Казахстан)
Мозгова Г.П.	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Назарова Н.М.	доктор психологічних наук, професор (Росія)
Приходько О.Г.	доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Раку А.І.	доктор педагогічних наук, професор (Молдова)
Синьова С.Н.	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Федоренко С.В.	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Фомічова Л.І.	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Шевцов А.Г.	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Шульженко Д.І.	доктор психологічних наук, професор (Україна)

ISSN 2310-0893

КОРЕКТИВНА ПЕДАГОГІКА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

SCIENTIFIC JOURNAL

National Pedagogical Dragomanov University

Series 19

**SPECIAL EDUCATION
AND PSYCHOLOGY**

Issue 26

KYIV - 2014

UDC57
LBC 28.0
N34

SCIENTIFIC JOURNAL of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 19. Special Education and Psychology. Collected scientific articles. — K.: National Pedagogical Dragomanov University, 2014. — Issue 26. — 480 p.

The Journal's articles cover results of the research studies carried out by the persons working for doctor's degree, postgraduate students, and lecturers of the higher educational institutions, as well as research workers of the scientific-research institutions of Ukraine concerning the latest theoretical and experimental findings in the field of special education and psychology. Scientific researches conducted in the named fields of pedagogics and psychology embrace such problems as examination, upbringing, education, socialisation, habilitation and rehabilitation of the individuals with physical and (or) mental disabilities of different age – starting from early childhood to the periods of afterschool vocational education and independent professional activity as an adults.

**Professional publication approved by Presidium of HAC of Ukraine in 2006,
Bulletin No 1 (Special Education and Psychology)
(Resolution of the Presidium of HAC of Ukraine of 19 January, 2006, No 2-05/1)
State Committee for Television and Broadcasting of Ukraine
Certificate of state registration of print media
Series KB № 8825 of 01.06.2004.**

Editorial Board:

Andrushchenko V.P.	Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine, chancellor of the National Pedagogical Dragomanov University (<i>Chairman of the Editorial Board</i>)
Avdievskiy A.T.	Honorary Doctor, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Bekh V.P.	Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the UAPS of Ukraine
Bondar V.I.	Doctor of Pedagogics, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Volynka H.I.	Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine (<i>Deputy Chairman</i>)
Yevtukh V.B.	Doctor of History, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Zhaldak M.I.	Doctor of Pedagogics, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Matsko L.I.	Doctor of Philology, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Padalka O.S.	Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding member of the NAPS of Ukraine
Synov V.M.	Doctor of Pedagogics, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Sydorenko V.K.	Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding Member of the NAPS of Ukraine
Shkil M.I.	Doctor of Physics and Mathematics, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine
Shut M.I.	Doctor of Physics and Mathematics, Professor, Corresponding Member of the NAPS of Ukraine

Editor-in-chief:

Synov V.M.	Doctor of Pedagogics, Professor, Full Member of the NAPS of Ukraine
-------------------	---

Executive Secretary:

Sheremet M.K.	Doctor of Pedagogics, Professor
----------------------	---------------------------------

Editorial Committee:

Synov V.M.	Doctor of Pedagogics, Professor, Full Member of the NAPS of Ukraine
Bondar V.I.	Doctor of Pedagogics, Professor, Full Member of the NAPS of Ukraine
Sheremet M.K.	Doctor of Pedagogics, Professor (Ukraine)
Barko V.I.	Doctor of Psychology, Professor (Ukraine)
Konoplyasta S.Y.	Doctor of Pedagogics, Professor (Ukraine)
Movkebaeva Z.A.	Doctor of Pedagogics, Professor (Kazakhstan)
Mozgova H.P.	Doctor of Psychology, Professor (Ukraine)
Nazarova N.M.	Doctor of Psychology, Professor (Russia)
Prukhodko O.H.	Doctor of Pedagogics, Professor (Russia)
Raku A. I.	Doctor of Pedagogics, Professor (Moldova)
Synova Y.P.	Doctor of Psychological Sciences, Professor (Ukraine)
Fedorenko S.V.	Doctor of Pedagogics, Professor (Ukraine)
Fomichova L.I.	Doctor of Psychology, Professor (Ukraine)
Shevtsov A.H.	Doctor of Pedagogics, Professor (Ukraine)
Shulzhenko D.I.	Doctor of Psychology, Professor (Ukraine)

УДК: 378:376-056.26

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА
ООНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ
ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Мартинчук О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Модернізація освітньої системи України відбувається згідно з демократичними соціальними перетвореннями і пріоритетами сьогодення, які зумовлюють потребу суттєвого оновлення змісту, форм і методичного забезпечення підготовки фахівців на засадах компетентнісного підходу до роботи в нових умовах. На сучасному етапі змінюються вимоги до підготовки фахівців у галузі корекційної освіти. У зв'язку з активним впровадженням інклюзивної форми навчання в освітній процес дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів наразі виникла потреба у якісній підготовці майбутніх вчителів-логопедів до роботи в нових умовах.

Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці вчителя-логопеда до інклюзивного навчання, насамперед, передбачає розробку змісту навчальних дисциплін і практичної підготовки студентів до організації і впровадження інклюзивної форми навчання з урахуванням компетенцій майбутньої діяльності фахівця в галузі корекційної освіти.

Проблема дидактичного забезпечення процесу підготовки майбутніх вчителів-логопедів до роботи в умовах інклюзивної освіти на засадах компетентнісного підходу дотепер не була предметом спеціального наукового дослідження, хоча у плані вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців корекційної освіти деякі її аспекти вивчалися побіжно: підвищення якості підготовки майбутніх вчителів-дефектологів до реалізації різних функцій професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах (Віт. Бондар,

С. Миронова, Н. Пахомова, К. Островська, В. Тищенко, Д. Шульженко, А. Шевцов, М. Шеремет тощо).

Проте, незважаючи на значущість отриманих науковцями результатів, дотепер остаточно не визначена як концептуальна та організаційно-педагогічна основа навчання, зорієнтованого на здобуття компетенцій і компетентностей, так і перелік складових професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда до роботи в умовах інклюзивного навчання. Через це й досі не розроблена ефективна дидактична система їх формування у майбутніх вчителів-логопедів упродовж навчання у вищих навчальних закладах. Основними причинами цього, на нашу думку, є відсутність у дослідженнях розуміння ключових, спеціальних і предметних компетенцій майбутніх вчителів-логопедів як складно структурованих феноменів, що потребує спеціально організованих дидактичних заходів для їх формування; недостатня розробленість теоретико-методологічних засад організації підготовки майбутніх вчителів-логопедів до інклюзивного навчання на компетентнісній основі, а також відповідного навчально-методичного забезпечення означеного процесу; перевага й активне використання в традиційній професійній підготовці майбутніх логопедів методик і технологій, розрахованих на роботу з дітьми в умовах спеціальної освіти.

Враховуючи вищезазначене, метою цієї статті є висвітлення сутності компетентнісного підходу як концептуальної основи оновлення змісту підготовки майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзивного навчання.

Ми, слідом за вченими, розглядаємо компетентнісний підхід у вищій освіті як своєрідну відповідь на виклик часу, в якому відбувається становлення фахової, творчої і соціально відповідальної індивідуальності. Виходячи з того, що компетентнісний підхід проголошено одним із стратегічних напрямів розвитку освіти в Україні, є потреба в актуалізації ключових понять цього підходу.

Сутнісною ознакою запровадження компетентнісного підходу у вищій освіті є:

- формування і розвиток компетентностей,
- можливість побачити результат освітнього процесу з позиції запитів суспільства, потреб ринку праці,
- цільова орієнтація освіти,
- націленість на результат у діяльнісному вимірі,
- активізація суб'єктності у навчанні,
- технологічність (створення умов для активної соціальної дії, проектної, дослідницької діяльності) [5].

Науковцями визначено такі функції компетентнісного підходу [5]:

- операційна: виявлення системи знань, умінь, навичок, видів готовності, які визначають компетентність;
- діяльнісно-технологічна: конструювання змісту навчання з урахуванням майбутньої професії;
- організаційна: формування ділових якостей, управлінського досвіду;
- діагностична: розробка системи моніторингу якості підготовки, сформованості компетенцій.

В наукових джерелах по-різному визначають ключові поняття компетентнісного підходу – компетенцію і компетентність, але останнім часом ці дефініції стають більш усталеними в сучасному понятійно-категоріальному апараті.

Компетентність визначається як оцінна динамічна категорія, що характеризує людину як суб'єкта діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження у тій чи іншій професійній сфері; виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші якості особистості [5].

Компетенція – новий концептуальний орієнтир, наперед задані вимоги до підготовки фахівця, що впливає на формування змісту освіти, її методів, критеріїв, вибір діагностичних процедур [5].

Компетентність визначено ключовим поняттям у зв'язку з тим, що:

— компетентність поєднує в собі інтелектуальний і навичковий складники освіти;

— в понятті компетентності закладено ідеологію інтерпретації змісту освіти, сформованого від «результату» («стандарт на виході») [1].

При цьому компетентнісний підхід розглядається як одна з підстав оновлення сучасної освіти, оскільки дозволяє ліквідувати розрив між когнітивним, діяльнісним і особистісним рівнями розвитку майбутнього фахівця. Він припускає формування такого нового змісту освіти, який би не зводився лише до його знаннево-орієнтованого компоненту, а охоплював би цілісний індивідуальний досвід вирішення майбутніми фахівцями професійних проблем на підставі здобуття відповідних компетенцій [2].

Сучасна педагогічна наука, обґрунтовуючи пріоритети компетентнісного підходу, реагуючи на виклики суспільства, запропонувала нову модель освітньої системи, що задовольняє умовам євроінтеграції [3]. Як зазначають науковці, компетентнісна модель містить відповіді на питання про цілі вищої освіти, про функції вищої школи та принципи її діяльності, про організацію, зміст і технології навчання і виховання майбутніх фахівців. Невипадково тому у центрі цієї освітньої парадигми знаходяться два поняття: компетентність і компетенція, які визначають основну стратегію навчально-виховного процесу, формуючи прикінцеві вимоги передбачуваного результату [3].

Відтак, компетентнісний підхід до змісту підготовки майбутніх логопедів для роботи в умовах інклюзивного середовища висуває на перше місце не інформованість майбутнього фахівця, а його уміння вирішувати проблеми, що виникають, принаймні, у пізнанні та поясненні явищ дійсності, які відбуваються в інклюзивному середовищі; при освоєнні сучасних технологій і стратегій інклюзивного навчання; у стосунках людей, в етичних нормах, при оцінюванні власних дій в професійній діяльності, способів вирішення конфліктів тощо.

Як зазначають провідні дослідники компетентнісного підходу, він означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з

переважною трансляцією знань, формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, що означають потенціал, здатність випускника до стійкої життєдіяльності в умовах сучасного освітнього простору [1].

Перехід до компетентної освіти, звісно, передбачає процес осмислення, досліджень і розробок необхідного набору компетенцій і компетентностей, які потрібно сформувати у студента, готуючи його до професійної діяльності в умовах, що постійно змінюються. Для реалізації цього процесу потрібна опора на розвинуту психолого-педагогічну теорію, що змушує нас звернутися до виокремлення теоретичних засад впровадження компетентного підходу у вищу освіту.

У наукових джерелах про модернізацію освіти компетентний підхід розглядається як найважливіше концептуальне положення оновлення змісту освіти [6]. Тому компетентний підхід визначається як пріоритетна орієнтація на цілі освіти: навчання, самовизначення, самоактуалізацію, соціалізацію та розвиток індивідуальності. В якості засобів досягнення цих цілей виступають принципово нові освітні конструкти: компетентності, компетенції та мета якості. Мета компетентного підходу однозначно визначається багатьма науковцями як забезпечення якості освіти, а компетентний підхід як сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу і оцінка освітніх результатів крізь призму понять «компетенції» і «компетентності».

Компетентний підхід у вищій освіті, як зазначають Н. Бібік, І. Зимня, В. Краєвський, А.Маркова, Л. Мітіна, О. Савченко, А. Хуторський, Л. Хоружа та ін., – це методологічний та організаційно-педагогічний орієнтир, що акцентує увагу на меті і результатах професійного навчання. При цьому, як результат, розглядається не кількість та якість засвоєних знань та сформованих умінь, як цього вимагав когнітивно-знанневий підхід, а здатність майбутнього фахівця діяти в різних (стандартних і нестандартних) ситуаціях професійної діяльності і спілкування [6].

Згідно з компетентнісним підходом, саме компетентності розглядаються в якості бажаного результату професійної освіти фахівців, у тому числі й фахівців у сфері розвитку, навчання і виховання дітей з важкими порушеннями мовлення. Невипадково тому основні напрями досліджень зарубіжних і вітчизняних учених сконцентровані у площині визначення і уточнення обсягу компетенцій, необхідних для ефективної професійної діяльності у різних галузях, розробленням критеріїв їх оцінки й ефективності засобів їх формування з урахуванням спеціалізації їх професійної діяльності [3].

Автори колективної монографії (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева) стверджують, що компетентнісний підхід не єдиний чинник, що сприяє модернізації змісту освіти [1]. На їхню думку, він передусім доповнює низку освітніх інновацій і класичних підходів, що допомагають освітянам гармонійно поєднувати позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх цілей.

Наразі в основу галузевих стандартів вищої освіти нового покоління покладено компетентнісний підхід, застосування якого забезпечуватиме перехід від оцінювання знань випускника вищого навчального закладу до оцінювання його компетенцій та визначення рівня компетентності загалом [4].

Запропоноване в європейському проєкті TUNING «...поняття компетенцій включає:

- знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти),
- знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій),
- знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті)» [4, с. 18].

Поняття «компетенція» включає не тільки когнітивну й операційно-технологічну складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову сторони (результати освіти, знання, уміння, систему ціннісних орієнтацій). У формуванні компетенції вирішальну роль відіграє не тільки зміст освіти, але

також і освітнє середовище вищих навчальних закладів, організація освітнього процесу, освітні технології, включаючи самостійну роботу студентів тощо [4].

У проєкті TUNING виділено такі компетентності: загальні (ключові), спеціальні і предметні. Категорія «компетентність» є інтегральною характеристикою і складається з множини цих компетентностей.

Засадничі аспекти моделі ключових компетентностей розробила Європейська Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD – Organization for Economic Cooperation and Development). Ключові компетентності, на думку експертів цієї організації, – це багатовимірні утворення, які містять когнітивні, емоційні, мотиваційні та ціннісні елементи. За класифікацією OECD ключові компетентності поділяються на три категорії: ті, що передбачають «автономну дію», «інтерактивне використання засобів» та «вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах».

Єврокомісія виділяє 8 ключових компетенцій: компетенція в галузі рідної мови; компетенція в сфері іноземних мов; математична та фундаментальна, природничо-наукова та технічна компетенції; комп'ютерна компетенція; навчальна компетенція; міжособистісна, міжкультурна та соціальна компетенції, а також громадянська компетенція; компетенція підприємництва; культурна компетенція [4, с. 18].

Ключові компетенції підтримуються певними здатностями (критичне мислення, креативність, «європейський вимір» і активна життєва позиція) і забезпечують випускнику розуміння соціального значення своєї професії, свого місця в системі соціальних відносин, свідомий вибір шляхів та методів удосконалення своїх особистих і професійних якостей. Відповідність якості підготовки випускника вищої школи (згідно з вимогами відповідного галузевого стандарту вищої освіти) визначається соціально-особистісними, загальнонауковими, інструментальними та професійними його компетенціями [4].

Професійні компетенції – загально-професійні та спеціалізовано-професійні – визначаються вимогами конкретних професійних стандартів з

певної професії або (в разі їх відсутності) експертним шляхом [4]. Аналіз галузевих стандартів з напрямку підготовки майбутніх фахівців у галузі корекційної освіти (логопедії) освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» виявив недостатнє представлення в освітньо-кваліфікаційній характеристиці цього напрямку змісту професійних компетенцій та умінь, які їх характеризують. Це пояснюється тим, що змістові характеристики професійних компетенцій в основному підпорядковані змісту типових задач діяльності та змісту виробничих функцій майбутнього вчителя-логопеда в корекційно-реабілітаційних установах.

Відтак, підготовка майбутніх логопедів до інклюзивного навчання передбачає визначення обсягу і змісту необхідних компетентностей і компетенцій, адже характеристика змісту компетенцій визначає орієнтовні критерії сформованості професійної компетентності.

Крім того, реалізація компетентнісного підходу до фахової підготовки майбутніх логопедів для професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання вимагає дотримання чіткого алгоритму, який умовно можна представити в три етапи.

На першому, змістовому, етапі потрібно:

- оновити зміст навчальних психолого-педагогічних дисциплін, які забезпечують формування компетентностей у сфері організації і забезпечення інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення в загальноосвітньому просторі;
- доповнити варіативну компоненту освітньо-професійної програми підготовки фахівців питаннями з теорії і методики інклюзивного навчання, які відображають компетентнісні основи особистісно-професійної освіти;
- оновити зміст практичної підготовки студентів з урахуванням майбутніх компетенцій діяльності в інклюзивному середовищі;
- забезпечити самостійну роботу студентів відповідним методичним та інформаційним супроводом через розробку електронних навчальних курсів з інклюзивної освіти.

На другому, технологічному, етапі обов'язковим є: застосування активних форм і методів навчання; використання особистісно орієнтованого підходу до кожного суб'єкту навчальної діяльності; використання моделювання як способу опосередкованого пізнання та перетворення дійсності.

Оцінювальний етап передбачає розробку і впровадження засобів діагностики на компетентнісній основі.

Відомо, що набуття компетенцій відбувається поступово в процесі навчання, відповідно, й рівень компетентності студента до організації, впровадження і забезпечення інклюзивного навчання на різних етапах навчання буде різним. Таке бачення свідчить про доцільність визначення певних послідовних рівнів у формуванні компетентності майбутнього фахівця у галузі корекційної освіти. Нормативний результат сформованості компетентності майбутнього логопеда до інклюзивного навчання має передбачати контроль за послідовністю її формування з визначенням вимог до рівня сформованості в нього компетентності на кожному з етапів освітнього процесу. Ці рівні можуть бути співвіднесені з освітньо-кваліфікаційними рівнями навчання (бакалавр і магістр). Ці рівні, як стверджує В.Я. Желясков, мають бути пов'язаними з послідовністю формування індивідуального досвіду пізнавальної діяльності щодо процесів сучасності; відображувати хід навчального процесу: мотивацію навчання, актуалізацію мінімально необхідного досвіду діяльності, вивчення нового матеріалу з відпрацюванням теоретичного і практичного блоків, самоаналіз отриманих результатів та співвіднесення отриманих результатів з передбачуваними [3].

Залежно від виду компетенцій шляхи та терміни їх формування у студентів відмінні. Таке формування може бути спеціальним і цілеспрямованим або опосередкованим і здійснюватись упродовж будь-якого часу – одного модулю чи протягом усього терміну навчання. Цей факт обумовлює потребу в чіткому визначенні вимог до кінцевого рівня сформованості компетенцій фахівця у галузі навчання, виховання і розвитку дітей в умовах інклюзивної форми навчання та до основних етапів їх формування. Викладач має чітко

уявляти структуру освітньої компетенції або основні її інформаційні елементи, які необхідні особистості для набуття певного рівня компетентності.

Зважаючи на вищезазначене, можна стверджувати, що компетентнісний підхід в умовах інтеграції української системи вищої освіти у європейський соціокультурний простір є актуальним і може успішно використовуватися як методологічна основа в педагогічних і дидактичних дослідженнях.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямі полягають у більш детальному визначенні шляхів і засобів реалізації компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх вчителів-логопедів до інклюзивного навчання.

Література

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики: монографія / Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина та ін. ; під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с. **2. Вербицкий А.А.** Компетентностный подход и теория контекстного обучения: материалы к четвёртому заседанию методол. семинара 16 ноября 2004 г./А.А. Вербицкий. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с. **3. Желясков В.Я.** Дидактичне забезпечення процесу навчання майбутніх перекладачів на засадах компетентнісного підходу: автореферат дис. канд. пед. наук за спец. 13.00.09 – теорія навчання/В.Я. Желясков. – Кривий Ріг, 2011. – 33 с. **4. Методичні** рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід)/ Укладачі: *В.Л. Гуло, К.М. Левківський, Л.О. Котоловець, Н.І. Тимошенко, В.П. Погребняк, А.В. Гончарова, М.О. Присенко, М.В. Симонова, Н.В. Крошко* – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2013. – 90 с. **5. Хоружа Л.Л.** Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту/Л.Л. Хоружа [Електронний ресурс]. – <http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/horuzall.pdf> -- Назва з екрану (Дата звернення 01.02.2014 р.). **6. Хуторской А.В.** Ключевые компетентности как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования/А.В. Хуторской//Нар. образование. – 2003. – 2. – С. 58-64.

References

1. Bibik N.M. Kompetentnisnij pidxid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukraïnski perspektivi: biblioteka z osvithnoï politiki: monografiya / n.m. bibik, l.s. vashhenko, o.i. lokshina ta in. ; pid zag. red. o.v. ovcharuk. – k.: k.i.s., 2004. – 112 s. **2. Verbickij A.A.** Kompetentnostnyj pohod i teoriya kontekstnogo obucheniya: materialy k chetvyortomu zasedaniyu metodol. seminaru 16 noyabrya 2004 g./a.a. verbickij. – m.: issledovatelstij centr problem kachestva podgotovki specialistov, 2004. – 84 s. **3. Zhelyaskov V.YA.** Didaktichne zabezpechennya procesu navchannya majbutnix perekladachiv na zasadaх kompetentnisnogo pidxodu: avtoreferat dis. kand. ped. nauk za spec. 13.00.09 – teoriya navchannya/v.ya. zhelyaskov. – krivij rig, 2011. – 33 s. **4. Metodichni** Rekomendacii z rozroblennya skladovix galuzevix standartiv vishhoï osviti (kompetentnisnij pidxid)/ ukladachi: v.l. gulo, k.m. levkivskij, l.o. kotolovec, n.i. timoshenko, v.p. pogrebnyak, a.v. goncharova, m.o. prisenko, m.v. simonova, n.v. kroskko – k.: institut innovacijnix texnologij i zmistu osviti mon ukraïni, 2013. – 90 s. **5. Xoruzha I.I.** Teoretichni aspekti vprovadzhennya kompetentnisnogo pidxodu u vishhu osvitu/l.l. xoruzha [elektronnij resurs]. – <http://kubg.edu.ua/images/stories/departaments/horuzall.pdf> -- nazva z ekranu (data zvernennya

01.02.2014 r.). **Хutorskoj A.V.** Klyuchevye kompetentnosti kak komponent lichnostno-orientirovannoj paradigmy obrazovaniya/a.v. xutorskoj//nar. obrazovanie. – 2003. – 2. – s. 58-64.

Мартинчук О.В. Компетентнісний підхід як концептуальна основа оновлення змісту підготовки майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзивного навчання.

У статті розкрито сутність компетентнісного підходу як концептуальної основи оновлення змісту підготовки майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивної форми навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Закцентовано увагу на розумінні компетентнісного підходу як методологічного та організаційно-педагогічного орієнтуру в освітньому просторі вищого навчального закладу.

Обґрунтовано актуальність дослідження цієї проблеми та методологічних підходів до здійснення компетентнісної особистісно-професійної підготовки вчителя-логопеда до роботи в умовах інклюзивного навчання.

Визначено сутнісні ознаки запровадження компетентнісного підходу як фундаментального наукового підходу до підготовки студентів, майбутніх корекційних педагогів, в умовах університетської освіти, розкрито функції компетентнісного підходу (операційну, діяльнісно-технологічну, організаційну, діагностичну).

Подано сучасне трактування дефініцій «компетентність», «компетенція», «компетентнісний підхід». Охарактеризовано етапи реалізації компетентнісного підходу до фахової підготовки майбутніх логопедів для професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання: змістовий, технологічний, оцінний.

Ключові слова: компетентнісний підхід, реалізація компетентнісного підходу у вищій освіті, оновлення змісту підготовки логопедів, інклюзивне навчання.

Мартыничук Е.В. Компетентностный подход как концептуальная основа обновления содержания подготовки будущих логопедов к работе в условиях инклюзивного обучения.

В статье раскрыта сущность компетентностного подхода как концептуальной основы обновления содержания подготовки будущих учителей-логопедов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивной формы обучения детей с особыми образовательными потребностями.

Акцентируется внимание на понимании компетентностного подхода как методологического и организационно-педагогического ориентира в образовательном пространстве вуза. Обоснована актуальность исследования этой проблемы и методологических подходов к осуществлению компетентностной личностно-профессиональной подготовки учителя-логопеда к работе в условиях инклюзивного обучения.

Определены сущностные признаки внедрения компетентностного подхода как фундаментального научного подхода к подготовке студентов, будущих коррекционных педагогов, в условиях университетского образования, раскрыты функции компетентностного подхода (операционная, деятельностно-технологическая, организационная, диагностическая).

Представлено современную трактовку дефиниций «компетентность», «компетенция», «компетентностный подход». Охарактеризованы этапы реализации компетентностного подхода к профессиональной подготовке будущих логопедов для профессиональной деятельности в условиях инклюзивного обучения: содержательный, технологический, оценочный.

Ключевые слова: компетентностный подход, реализация компетентностного подхода в высшем образовании, обновление содержания подготовки логопедов, инклюзивное обучение.

Martynchuk O. Competence approach as a conceptual framework for future update of the content of training of speech therapists to work in the system of inclusive education.

The article deals with the essence of the competence approach as a conceptual framework for future update of content of training speech therapists for professional activity in the system of inclusive education for children with special educational needs.

The author is focused on understanding the competence-based approach as a methodological, organizational and pedagogical guidance in the educational environment of the university.

The urgency of the problem of research and investigation of methodological approaches to competence based training of teacher- speech therapist to work in the system of inclusive education is substantiated.

The essential features of competence-based approach as a fundamental scientific approach to preparing of students s future speech therapists in conditions of university education is defined, The competence-based approach functions (operational, action- technological, organizational, diagnostic) are given.

The modern interpretation of the definitions of "competence", "competence-based approach" is given in the article. The stages of implementation of the competence-based approach to professional preparation of future speech therapists for professional work in the system of inclusive education (contents, process, evaluation) are presented.

Keywords: competence-based approach, implementation of competence-based approach in the system of higher education, contented update of training of speech therapists, inclusive education.

Відомості про автора:

Мартинчук Олена Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Контактний телефон: 050-133-80-47, 068-627-34-91

E-mail: martynchuk_elena@ukr.net

kspkio.il@kubg.edu.ua

ЗМІСТ

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА		
Арендарук А.О.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТА ЗМІСТ МЕТОДИКИ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ СТАНУ УСНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ТПМ	5
Базима Н.В., Куца Т.В.	ДОПОМОГА БАТЬКАМ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ З АУТИСТИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	8
Барко В.В.	ІДЕЇ І.С. МОРГУЛІСА ЩОДО МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКІЛ ДЛЯ СЛІПИХ І СЛАБОЗОРИХ ДІТЕЙ	13
Бєлова О.Б.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	18
Бондаренко Н.А.	ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ОЦІННО-ЕТИЧНИХ СУДЖЕНЬ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	23
Боряк О.В.	СПЕЦИФІКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ПРИ ВАДАХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	29
Войтюк І. В.	МАЛЮВАННЯ – ГРАФІЧНА ПРОМОВА РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	33
Галдецька І.Г.	ОСОБЛИВОСТІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	37
Герашенко С.І., Тарасевич А.О.	ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ЛОГОПЕДА З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ РОЗУМОВО ВІДСТАЛУ ДИТИНУ	43
Гладуш В.А	ВНЕСОК ПРОФЕСОРА І.П. КОЛЕСНИКА У РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДЕФЕКТОЛОГІВ	47
Глушенко К.О., Гладких Н.В.	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З КОМПЛЕКСНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	52
Гноєвська О.Ю.	СИСТЕМА РОБОТИ ПЕДАГОГА З БАТЬКАМИ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	57
Головата А.О.	ОНОВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ У ПОВОЄННИЙ ЧАС (40-50 РР. ХХ СТ.)	62
Голуб Н.М.	МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАЛЬНОЇ ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ПОРУШЕННЯМИ ФОРМУВАННЯ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ	66
Горлачов О.С.	ОСОБЛИВОСТІ МІМІКО-ЖЕСТОВОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЗНАКОВОЇ СИСТЕМИ	72
Дегтяренко Т.М.	ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	78
Дідкова Л.М.	ЕТАПИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ ПРИ СТЕРТІЙ ДИЗАРТРІЇ	84
Дмітрієва О.І.	ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНІВ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОВИХ ЗНАТЬ У ПОВЕДІНЦІ	89
Докучина Т.О.	СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ ЯК ЗАПОРУКА ЇХНЬОЇ УСПІШНОСТІ	94
Єжова Т.Є.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	98

Жарікова І.О.	ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ХЛОПЦІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ПРО БАТЬКІВСЬКІ РОЛІ ЧОЛОВІКА	104
Журавлева Л.С.	АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ З ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	108
Зарицька А.В.	ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРИ МОТОРНІЙ АФАЗІЇ ВНАСЛІДОК ІНСУЛЬТУ	111
Зелінська К.О.	РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ВАДАМИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	115
Климко Н.О.	ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ У ПРАЦЯХ МИКОЛИ ДМИТРОВИЧА ЯРМАЧЕНКА	120
Колодна Н. А.	РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТУ "СОЦІАЛІЗАЦІЯ СЛАБОЗОРИХ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ТВОРЧОГО ВИХОВАННЯ" В РУБІЖАНСЬКОМУ НРЦ "КРИШТАЛИК"	125
Конопляста С.Ю., Кисличенко В.А.	ЛОГОПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї, ЩО ВИХОВУЄ ДИТИНУ З ВНГП	129
Кузнецова Т.Г.	ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ	134
Мартинчук О.В.	КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	138
Махукова Т. В.	ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ КОГНІТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ НА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОГО КОМПОНЕНТУ МОВЛЕННЕВОЇ СИСТЕМИ ДІТЕЙ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	143
Миронова С.П.	ЗАСОБИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛЬНИХ ТА ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДІВ	147
Митник О. Я.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗНЗ	151
Муренець Л.С.	ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	155
Мухіна А.Ю., Янушоніс А.В.	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ І УЧНІВ ПРИ РІЗНИХ МОДЕЛЯХ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	160
Омельченко М.С.	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРИ У СПЕЦІАЛЬНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	164
Пахомова Н. Г.	СТАН СФОРМОВАНOSTІ ТЕОРЕТИКО-КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ І ПЕДАГОГІЧНОЇ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДІВ	169
Пімснова К.О.	ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ТПМ ПРИ ІНКЛЮЗИВНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ	173
Пінчук Ю.В.	КОМУНІКАТИВНІ ЯКОСТІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА	178
Примак О.Я.	СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА «ЗЕРНЯТКО»	183
Родненко М.Є.	МОНТЕССОРІ - ТЕРАПЕВТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ	188
Руденко А. О.	ФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВИХ МОВНИХ УЗАГАЛЬНЕНЬ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	197
Савицький А.М.	МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З СИНДРОМОМ ДАУНА	201

Савінова Н.В.	ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ТПМ	207
Сак Т.В.	ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	213
Сорочан Ю.Б.	ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ІМПРЕСИВНОГО РІВНЯ РОЗВИТКУ СИНТАКСИЧНОГО КОМПОНЕНТА МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇХ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	217
Тенцер Л.В.	ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	221
Тищенко В. В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СЕНСОРНОЇ АЛАЛІЇ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	227
Товстоган В.С.	ЗМІСТ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ДОПОМІЖНОЇ ШКОЛИ	232
Федоренко М.І.	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ	238
Федоренко С.В., Рахуба Н.О.	ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕНИМ ЗОРОМ ПРО ПРАКТИЧНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДЕЙ	242
Хоменко С.О.	ЕТИОЛОГІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	246
Хомякова О.В., Долгих А.В.	ПРИМЕНЕНИЕ СРЕДСТВ ФИЗИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ В КОРРЕКЦИИ АДАПТАЦИОННЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ	251
Чепурна Л.Г., Козинець О.В.	РУДОЛЬФ ГЕНРІХОВИЧ КРАЄВСЬКИЙ: ОСОБИСТІТЬ, ПЕДАГОГ, ВЧЕНИЙ-ДЕФЕКТОЛОГ	255
Швалюк Т.М.	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	258
Шевченко В.М.	ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ	263
Шеремет М.К., Коломієць Ю.В., Апухтіна В.В.	ПСИХО-МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	268
Шеремет М.К., Шульженко Д.І.	ЛОГОТЕРАПЕВТИЧНА РОБОТА З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ	272
Яковенко А.О.	ШКІЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	278
СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ		
Бистров А. Є.	ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ВІКТИМІЗАЦІЇ ПОВЕДІНКИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ПІДЛІТКІВ	283
Бистрова Ю. О.	МОДЕЛЬ КОМПЛЕКСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	287
Буйняк М.Г.	МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	290
Валявко С.М., Князев К.Е., Князева А.А.	ДІАГНОСТИКА ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ С РЕЧЕВЫМ ДИЗОНТОГЕНЕЗОМ «РИСУНОЧНЫМ ТЕСТОМ ВАРТЕГГА»	294

Гренюк Л.С.	АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ-СУРДОПЕДАГОГІВ ДО НАВЧАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	303
Дем'яненко Б.Т.	ПРОСТІР ВІДНОСИН В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ КОРЕКЦІЙНОЇ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ	306
Касьян М. В.	ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СИНДРОМУ ГІПЕРАКТИВНОСТІ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ	310
Качмарик Х.В.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ЯК АСПЕКТ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ АУТИЧНОЇ ДИТИНИ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОЇ УСТАНОВИ	314
Клименко І.С.	ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПСИХО-ОРГАНІЧНИМ СИНДРОМОМ РЕЗИДУАЛЬНО-ОРГАНІЧНОГО ГЕНЕЗУ	319
Коваленко В.Є.	ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕМОЦІЙНЕ РЕАГУВАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	324
Кротенко В.І., Гончарук В.Ю.	ВПЛИВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДЦП	329
Кротенко В.І., Оробей М.О.	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	333
Мартиненко І.В	ПРОБЛЕМА КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З СИСТЕМНИМИ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	337
Матвєєва М.П., Коваль Н.І.	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧАСТІ В ПСИХОКОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ	343
Мороз О.А.	ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УЯВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	348
Огороднійчук З.В., Клименко В.В.	ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПЕРАМЕНТУ ПІДЛІТКІВ З ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ	352
Огороднійчук З.В., Рудюк М.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ	357
Огороднійчук З.В., Сторожук Д.С.	ПРОЯВИ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ	360
Островська К. О., Островський І.П.	ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СПЕКРІВ ЕЕГ З ПСИХОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ АУТИЧНИХ ДІТЕЙ	365
Паламар О.М.	ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТИФЛОПЕДАГОГА: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА	372
Польова І.І.	СПРИЙМАННЯ І ЙОГО РОЛЬ У СЕНСОРНОМУ ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ВАДАМИ СЛУХУ	377
Рибченко Л.К.	ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	381
Романенко О. В.	ЗАСТОСУВАННЯ АППЕРЦЕПТИВНИХ ТЕСТІВ У СИСТЕМІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ РОБОТИ В СПЕЦІАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	387
Романенко О. В., Митурак М. Т.	НАПРЯМИ ДІАГНОСТИКИ КОМУНІКАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	392
Серомаха Н. Є.	ХАРАКТЕРИСТИКА МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА ПОВЕДІНКИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В СИТУАЦІЯХ ФРУСТРАЦІЇ	396
Супрун Д.М.	ОЦІНКА АКТУАЛЬНОГО СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ МОТИВАЦІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я У ПСИХОЛОГІВ (СПЕЦІАЛЬНИХ, МЕДИЧНИХ)	400

Тимофієнко Н.В.	ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ СУРДОПЕДАГОГІВ	405
Федорова О.М.	СИСТЕМА РОЗВИТКУ ТА КОРЕКЦІЇ ТВОРЧОЇ УЯВИ СЛІПИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	410
Шаповалова І.А.	ВПЛИВ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКІВ НА РІВЕНЬ ТРИВОЖНОСТІ У ДИТИНИ З ДЦП	416
Шульженко О.Є.	МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС КОНТАКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ	421
<i>HUMAN RESOURCES IN POVERTY AND DISABILITY: FAMILY PERSPECTIVE</i>		
Калиникова Л.В., Киперь Н.	РОДИТЕЛИ С УМСТВЕННОЙ ОТСТАЛОСТЬЮ И СЕМЕЙНЫЕ РЕСУРСЫ: НАРРАТИВ СОЦИАЛЬНОГО ИСКЛЮЧЕНИЯ В СИТУАЦИИ ЭКСТРЕМАЛЬНОЙ БЕДНОСТИ [на примере Республики Молдова]	427
Белибова С.Г.	СТРАТЕГИИ ПРЕОДОЛЕНИЯ БЕДНОСТИ В СЕМЬЯХ, ВОСПИТЫВАЮЩИХ ДЕТЕЙ С УМСТВЕННОЙ ОТСТАЛОСТЬЮ	435
Бодорин К.А.	СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ АБИЛИТАЦИИ В БЕДНЫХ СЕМЬЯХ, ВОСПИТЫВАЮЩИХ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	441
Ханзерук Л.А.	ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ РЕСУРС ОДИНОКОЙ МАТЕРИ, ВОСПИТЫВАЮЩЕЙ РЕБЕНКА С НАРУШЕНИЕМ РАЗВИТИЯ	446
Качуровская О.Б.	ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР СОЦИАЛИЗАЦИИ ПОДРОСТКОВ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ИЗ БЕДНЫХ СЕМЕЙ	451
Омельянович И.Н.	ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТРУДОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ РЕСУРС УКРАИНЫ ДЛЯ ЛИЦ С КОГНИТИВНЫМИ ПРОБЛЕМАМИ: ИЗ ПРОШЛОГО В НАСТОЯЩЕЕ	456
Шевцов А.Г., Бажмин В.Б.	ДОПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ПОДРОСТКОВ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ КАК УСЛОВИЕ ИХ УСПЕШНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ И РЕСУРС ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛЬНОЙ БЕДНОСТИ	462
Відомості про авторів		469

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА**

Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія

Випуск 26

Головний редактор	Андрущенко В. П.
Відповідальний редактор	Синьов В. М.
Відповідальний секретар	Шеремет М. К.
Відповідальний за випуск	Базима Н.В.

Матеріали подані мовою оригіналу
Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів.
Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей.
Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.

Scientific publication

**SCIENTIFIC JOURNAL
NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY**

Series 19. Special Education and Psychology

Issue 26

Senior Editor	Andrushchenko V. P.
Editor-in-chief	Synyov V. M.
Executive Secretary	Sheremet M. K.
Proof Editor	Bazyma N. V.

Materials are submitted in the original language.
Materials are published in the original version from the layouts provided by the authors.
Views expressed by the authors do not necessarily represent the views of the Editorial committee.
Authors of the published materials accept full responsibility for selection and accuracy of the given facts,
quotations, economical and statistical data, personal titles and other records.

ISSN 2310-0893